

ПО СТЬПКИТЕ НА КУЛТУРНАТА СТОЛИЦА: ДОКУМЕНТАЛНА РАЗХОДКА В МУЛТИЕТНИЧЕСКИЯ, МУЛТИЕЗИКОВ И МУЛТИКУЛТУРЕН ПЛОВДИВ

ЛИТЕРАТУРНИ КРЪСТОПЪТИ. МАРА БЕЛЧЕВА И ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ – ОТ ПЛОВДИВ ДО БРУНАТЕ

Николета Кадетто, Лука Молинари, Ка'Фоскари, Венеция

Илияна Кръпова, Ася Асенова

Петият ден по стъпките на културната столица отправя поглед към литературните кръстопъти между Италия и България, представени чрез фигурите на Мара Белчева и Пенчо Славейков. Денят е посветен на българската литература, като отправна точка ще бъде Хуманитарната гимназия „Св.св. Кирил и Методий, ключова за Българското Възраждане. Втората част от деня ще запознае туристите с един от нейните възпитаници - Пенчо Славейков – разходка по р. Марица и отпътуване за София. Площад „Славейков“ - чаршията „Кафене баши“, посещение на музея „Петко и Пенчо Славейков“, Университетска библиотека – личен архив на Мара Белчева.

Посещение на Хуманитарна гимназия „Св.св. Кирил и Методий“, 1950.

Проектирана от италианския архитект Пиетро Монтани, това е известната Пловдивска мъжка гимназия, или Държавна мъжка гимназия „Княз Александър I“, която носи името на Батенберг, присъствал на откриването на новата сграда (20.10.1885). Самата сграда е дарена от Стоян Чалъков, една от важните за Възраждането фамилии, заселили се в Пловдив. 36 са били къщите, строени и обитавани от копривщенци, като само Чалъкови са имали над 20. Издейства от султана ферман за построяването на нова църква, събира дарения и пряко участва в изграждането на храм „Св. Богородица“, „Св. Георги“ и Първото българско училище при него в кв. Мараша, храм „Св.Иван Рилски“ и училището към него в кв. Кършияка. Неговият внук, Никола Чалъков, няколко пъти е кмет на Пловдив.

Мъжката гимназия отваря врати през 1850 г. с пръв основен учител Найдено Геров и седем ученици, за да стигне до 70 завършили от различни краища на България. През 1856 г. става директор Йоаким Груев. От 1868 г. на училището е признат статут на гимназия. Тогава придобива и нова сграда - т. нар. Жълто училище в Стария град.

Гимназията играе съществена роля за Възраждането и историята на България. Учители са Хр. Г. Данов, Димитър Благоев, Петър Зографски, Златю Бояджиев, Светослав Обретенов, Иван Мърквичка. Негови ученици са ключови фигури за българската култура, литература и история, сред които са Васил Левски, Любен Каравелов, Тодор Каблешков, Иван Вазов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Димчо Дебелянов, Панайот Пипков, Борис Дякович, Асен Златаров, Георги Бакалов и други.

1996 г. е възстановено първоначалното наименование на училището, което е първото в света с името Св. Св. Кирил и Методий. Смята се, че именно тук по инициатива на Найден Геров на 11 май 1851 г. за първи път се организира празник на Кирил и Методий. Първите известия за празника на 11 май се срещат в „Христоматия славянского языка“ от 1852 на Неофит Рилски. 1852 г. 11 май е отпразнуван с тържествена служба в църквата „Св. Богородица“, след което Йоаким Груев чете слово за живота и делото на двамата братя. Оттогава започва да се празнува на различни места. В София се организира от Сава Филаретов.

Химнъ на св. Св. Кирилъ и Методи, известен днес с първия си стих „Върви, народе възодени“ – Стоян Михайловски, 1892 г, музика – Панайот Пипков, 1901 г.. Честването на празника по света – Ден на славянската писменост – Рим.

Разходка по р. Марица и отпътуване на София, придружено с представяне на живота и творчеството на Мара Белчева и Пенчо Славейков. Италия и последното му стихотворение, писано на италиански (Емил Димитров).

Разходка из площад Славейков - чаршията „Кафене баши“, където е била старата семейна къща, разрушена 1932 г.

Посещение на музея „Петко и Пенчо Славейков“, открит 1951 г. – апартамент, дарен през 1949 г. от внучката на Петко Славейков, Светослава Славейкова, която съхранява вещите, подготвя и аранжира музея. Част от документите по създаването на музея са част от експозицията. От 1976 г. музеят е част от Националния литературен музей.

Почти всички мебели са автентични. Пазят се ръкописи и коректури, където се откриват следите от творческото сътрудничество между Пенчо Славейков и Мара Белчева. Историята на тяхната любов ще бъде отправна точка и за запознаване с личност и творчеството на Мара Белчева.

Родих се да живея в бури

*Родих се да живея в бури -
но ей живота ясноок
ръка на устните ми тури:
"Чуй, тихий извор е дълбок!"*

*ми каза той - и ме погледна.
И в погледа му аз видях,
във бистрината му победна,
затихнали и плач и смях.*

(Виж <http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=32&WorkID=268&Level=1>)

За тази цел следва посещение на Университетска библиотека, където се пази нейният архив, дарен от брат ѝ след нейната смърт, 1937, но показан за първи път 80 години след това, през 2017. Личната ѝ библиотека съдържа редки преводни издания на произведенията на Ал. Константинов, Пенчо Славейков и Петко Тодоров – „Вај Ganju”, „Koledari”, „La pozze del sole”, както и книги, представящи България. Единственото заглавие на български език е първият екземпляр от „Кървава песен“ и съдържа многобройни поправки, нанесени от нея, които кореспондират с второто поправено издание на поемата през 1919 г. Изключително ценно в нейната библиотека е и изданието (библиофилско) от 1908 г. на „Тъй рече Заратустра“, по което прави своя превод през 1915 г.

Приложения към Беседа 5:

Приложение 1: Представяне (видео) на живота и творчеството на Мара Белчева и Пенчо Славейков. Николета Кадетто и Лука Молилари

Приложение 2: Нежната власт – Мара Белчева. Зад Кадър. БНТ

<https://www.youtube.com/watch?v=8lviZnCVhhc>

Приложение 3: интервю с доц. д-р Емил Димитров, БАН

Приложение 4: презентация

Приложение 5: преводи

Цитирана литература:

Вачева 2010: Вачева, А. „Чуй, тихий извор е дълбок!“ Мара Белчева (1868-1937). LiterNet, № 4 (125). 2010

< <https://litenet.bg/publish4/avacheva/mara-belcheva.htm> >.

Кирова 2017: Мара Белчева. Поезия. Том I. София, 2017.

Кирова 2017: Мара Белчева. Проза и преводи. Том II. София, 2017.

Малинова 2016: Малинова, М. Неизвестна стихосбирка на Мара Белчева („Венеца на дните“). //LiterNet, № 9 (202). 2016

< <https://litenet.bg/publish2/lmalinova/mara-belcheva.htm> > .

Пенчо Славейков. 150 години от рождението му. Сборник с научни изследвания. Институт за литература. БАН. София, 2017

< <https://litenet.bg/publish31/mara-belcheva/index.html> >.

Янев 2008: Янев, В. Литературният Пловдив от XIX век до наши дни. София, 2008.

Янев 2008: Пловдивски книжовни дейци и писатели през Възраждането. Писателите на Източна Румелия. LiterNet, 22.06.2008, № 6 (103)

< https://litenet.bg/publish13/v_ianev/plovdivski.htm >.

Янев 2008: Прочутата Пловдивска гимназия. Други автори, свързани с Пловдив от началото на XX век. LiterNet, 24.10.2007, № 10 (95)

https://litenet.bg/publish13/v_ianev/prochutata.htm.